

Metodika evidence a stanovení hodnoty dobrovolnické práce v České republice

Redakční práce: Ing. Aleš Sedláček

Autor kapitoly 4: Jaroslav Hynek

Praha, květen 2015

Operační program: Lidské zdroje a zaměstnanost

Projekt: Systém evidence a ohodnocení dobrovolnické práce jako nástroje zvýšení transparentnosti a efektivity hospodaření NNO

č. projektu: CZ.1.04/5.1.01/B2.00024

1. Obsah

1.	Obsah	2
2.	Úvod Představení realizátorů projektu SAFE	4
3.	Projekt SAFE.....	5
4.	Cíle projektu SAFE	6
5.	Způsoby ocenění dobrovolnické práce	7
5.1	Vysvětlení podstaty metodiky ILO	8
5.2	Model zkoumání ILO.....	9
6.	Tvorba a použití metodiky ILO krok za krokem.....	10
6.1	Základní výsledná data	11
6.2	Zapojené organizace	12
6.3	Evidence dobrovolnických hodin	13
6.4	Souhrn získaných dat.....	17
6.5	Počet hodin ve třídách klasifikace zaměstnání – celkem.....	18
6.6	Průměrný počet hodin na dobrovolníka	20
6.7	Rozložení odpracovaných hodin v měsících roku.....	21
6.8	Dopočtené (extrapolované) hodiny za celou organizaci.....	24
6.9	Finanční ohodnocení dobrovolnické práce	25
6.10	Mzda za sečtené hodiny	26
6.11	Mzda za dopočtené hodiny	27
6.12	Finální výsledky	28
7.	Rozpor v hodnotách hodinové sazby zjištěné v projektu SAFE a návrhu vyhlášky MV ČR ..	29
7.1	Příklad výpočtu mediánu hodinové mzdy za rok 2013	30
7.2	Návrh vyhlášky na ohodnocení dobrovolnické práce, představený MV	31
8.	Závěr	32

2. Úvod –

Představení realizátorů projektu SAFE

Česká rada dětí a mládeže (ČRD M) byla založena v červenci 1998 osmi sdruženími dětí a mládeže. Dnes sdružuje kolem stovky členských organizací (mezi nimi většinu celostátních sdružení dětí a mládeže), představujících kolem 200 000 individuálních členů. Členy ČRD M jsou sdružení velmi malá i ta největší, včetně deseti krajských rad mládeže. Česká rada dětí a mládeže je dnes jediná a vskutku reprezentativní platforma, jež sdružuje a podporuje valnou většinu celostátních a zároveň i mnoho regionálních a místních sdružení dětí a mládeže. Slovo „rada“, které je ústředním slovem jejího názvu, vystihuje obě funkce organizace, jejichž vyvážení je pro dlouhodobou stabilitu ČRD M stěžejní. Znamená jednak možnost diskutovat demokraticky uvnitř mládežnického hnutí jeho problémy a potřeby a tyto pak otevřeně komunikovat a zastupovat vůči orgánům státní správy (samosprávy) a politické reprezentaci, jednak rozvinutý odborný kredit, který je nabízen a ve velkém měřítku také využit ze strany rodičovské i odborné veřejnosti a partnerů napříč státním i neziskovým sektorem. Posláním ČRD M je podporovat podmínky pro kvalitní život a všestranný rozvoj dětí a mladých lidí. Své poslání naplňuje ČRD M tím, že podporuje mimoškolní výchovu a činnost svých členů, zejména snahu o vytváření právních, hospodářských, společenských a kulturních podmínek vhodných pro jejich činnost. ČRD M hájí zájmy svých členů vůči domácím i zahraničním orgánům, organizacím a institucím.

Zelený kruh je asociace českých ekologických neziskových organizací, která byla založena v roce 1989 (registrována MV v roce 1990). Má 28 členských organizací a dále celkem 113 neziskových nevládních organizací (dále jen NNO) sdružuje v tzv. Oborové platformě ekologických organizací. Všechny členské organizace Zeleného kruhu do jisté míry využívají dobrovolnických činností, 7 z nich přitom pracuje s dobrovolníky ve významné míře, systematicky a dlouhodobě. Mezi členy Zeleného kruhu patří například Hnutí Brontosaurus, které je primárně dobrovolnickým hnutím pro ochranu přírody a samotné čítá 39 základních článků. Pro tyto subjekty nabízí Zelený kruh především informační servis zaměřený na dění v ochraně životního prostředí, ale také v legislativě životního prostředí a v obecnějších občanskoprávních tématech. Samotný Zelený kruh se od doby svého vzniku věnuje monitorování zákonů v průběhu celého legislativního procesu, a to především těch, které ovlivňují fungování a vlastní existenci občanských sdružení. Počínaje rokem 2011 se Zelený kruh intenzivně zapojoval do diskuzí NNO o novém občanském zákoníku a navazujících normách, například o zákoně o veřejné prospěšnosti, zákoně o rejstřících občanských sdružení, a také o zákoně o dobrovolnictví.

3. Projekt SAFE

ČRDM a ZK realizovaly od 1. září 2013 za podpory Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost projekt zaměřený na řešení problému chybějící metodiky pro realistickou evidenci a ohodnocení dobrovolnické práce ve dvou specifických typech NNO – v organizacích zaměřených na práci s dětmi a mládeží a organizacích zaměřených na péči o přírodu a ochranu životního prostředí.

Některé studie odhadují, že až 75 % dobrovolnické práce v Česku funguje mimo režim zákona o dobrovolnické službě. Cílem tohoto projektu je pečlivě zmapovat tuto oblast, najít příčiny nedostačující evidence a nabídnout řešení výhodné jak pro orgány státní správy, tak pro samotné NNO.

Pro úspěch projektu bylo klíčové využití zahraničních zkušeností. Proto jsme ve spolupráci s Evropským centrem dobrovolnictví (CEV), zorganizovali výměnu osvědčených postupů, plánů a názorů. Ta proběhla 13. listopadu 2013 v sídle Evropského hospodářského a sociálního výboru (EHSV). Setkání předsedal člen EHSV Pavel Trantina a zúčastnili se jej mj. zástupci ČRDM, CEV, Evropského fóra mládeže, Světové organizace skautského hnutí, Mezinárodní federace červeného kříže a červeného půlměsíce a Nadace krále Bauduina

4. Cíle projektu SAFE

- a) zvýšit transparentnost v dobrovolnictví v NNO ve dvou oblastech, kde se dobrovolnictví významně uplatňuje – práce s dětmi a mládeží a péče o přírodu a životní prostředí,
- b) zmapovat specifika mnoha typů dobrovolnické práce v těchto oblastech a zohlednit je při evidenci a vyčíslení hodnoty dobrovolnické práce nejen přímo v NNO, ale i na straně orgánů veřejné správy a
- c) přenést osvědčené mezinárodní metodiky ze zahraničí a přizpůsobit je zjištěným specifickým v České republice

5. Způsoby ocenění dobrovolnické práce

- a) Měřením společenského dopadu – obtížné, velmi nákladné, nejpřesnější
- b) Oceněním vykonané práce na základě cen v místě a čase obvyklé – účetně správné, diskriminující ekonomicky slabé lokality, resp. dobrovolníky v nich pracující
- c) Ocenění na základě odpracovaných hodin a typu práce – metodika ILO, viz níže
- d) Ocenění na základě odpracovaných hodin – nejjednodušší způsob s nutností správného stanovení jednotkové sazby hodiny dobrovolnické práce

V projektu SAFE jsme se na základě konzultací a vzešlých doporučení našich partnerů z Evropského centra pro dobrovolnictví a spolupracujících organizací z Evropského fóra mládeže, rozhodli jít cestou varianty „c“ a v maximální možné míře se přidržel metodiky Mezinárodní organizace práce.

5.1 Vysvětlení podstaty metodiky ILO

Evropské centrum pro dobrovolnictví (CEV) spolupracovalo s Johns Hopkins University v USA na metodice měření, kterou následně zaštitila i Mezinárodní organizace práce (ILO). Vznikla tak příručka Mezinárodní organizace práce o měření dobrovolné práce *Manual on the Measurement of Volunteer Work* – jakožto koncepční rámec pro měření formální a neformální dobrovolné práce v různých kulturních a právních podmínkách.

Příručka o měření dobrovolné práce, vydaná pod záštitou ILO, je téměř ve všech dokumentech EU týkajících se dobrovolnictví uváděna jako vhodný model pro provádění statistických průzkumů v této oblasti. Na metodické postupy uvedené v této příručce upozornila rovněž Mezinárodní konference statistiků práce, která je označila za odpovídající základ pro zkoumání dobrovolné práce. V souladu s usnesením, jež bylo dne 11. října 2013 přijato na 19. mezinárodní konferenci statistiků práce, zahrnuje statistická definice práce dobrovolnou práci.

5.2 Model zkoumání ILO

Model zkoumání, který je v příručce ILO navržen, vychází z několika obecných zásad, jež mají zajistit jejich jednotnost nezávisle na typu šetření, pomocí něhož bude průzkum uskutečněn:

- a) zahrnutí co nejširšího obyvatelstva tak, aby se v něm odrazily všechny jeho důležité složky;
- b) využití definice dobrovolné práce uvedené v příručce a terminologie, která je v této definici použita;
- c) zahrnutí veškerých druhů dobrovolné práce (dobrovolná práce vykonávaná pro určitou organizaci nebo jejím prostřednictvím a dobrovolná práce vykonávaná přímo ve prospěch osob mimo vlastní domácnost nebo ve prospěch společnosti);
- d) zahrnutí proměnných uvedených v doporučeném modulu pro zkoumání: čas věnovaný dobrovolné práci (počet skutečně odpracovaných hodin), druh vykonávané činnosti (odpovídající profese), oblast, v níž byla dobrovolná práce vykonávána (hospodářské odvětví či institucionální sektor);
- e) možnost vymezení dobrovolné práce podle standardních klasifikací: klasifikace zaměstnání (ISCO) a odvětví (standardní klasifikace NACE nebo klasifikace ICNPO zaměřená na činnost neziskového sektoru), aby bylo možné analyzovat dobrovolnou práci z hlediska trhu práce a přisoudit jí určitou ekonomickou hodnotu¹.

¹ Zkrácená a upravená verze pasáže z *Manual on the Measurement of Volunteer Work* (Příručka o měření dobrovolné činnosti, s. 10). ISCO – Mezinárodní klasifikace zaměstnání, NACE – statistická klasifikace ekonomických činností v Evropské unii, ICNPO – *International Classification of Nonprofit Organizations* (Mezinárodní klasifikace neziskových organizací).

6. Tvorba a použití metodiky ILO krok za krokem

Projekt zohledňuje metodiku Mezinárodní organizace práce (ILO) pro hodnocení a výkaznictví dobrovolnické práce. Je inspirován zkušenostmi od zahraničních organizací, kde již dobrovolnickou práci pro různé potřeby počítají a vykazují. Byla navržena vlastní cesta, kompatibilní se zahraničními standardy měření a vykazování. V měsících květnu 2014 až dubnu 2015 proběhlo pilotní testování nově navržené metodiky pro vykazování dobrovolnické práce. **Tato zpráva přináší jeho výsledky, tedy popisuje statistická data získaná v průběhu tohoto ročního sčítání odpracovaných dobrovolnických hodin. Zároveň se níže ukázaný postup může stát vodítkem pro ty, kdo by se chtěli vydat obdobnou cestou, například v jiných oblastech neziskového sektoru.**

6.1 Základní výsledná data

Doba sčítání	1 rok
Sčítaných organizací	34
Sčítaných dobrovolníků	2 898
Sečtených hodin	767 533
Dobrovolníků v organizacích celkem	36 861
Průměrný počet hodin na 1 dobrovolníka (min. a max.)	324 (23-753)
Dopočtených hodin za sčítané organizace	11 959 563
Mzda v Kč za sečtené hodiny	110 342 274
Mzda v Kč za dopočtené hodiny za sčítané organizace	1 717 569 564

Tabulka 1: Základní výsledná data pro sčítání

Z uvedených dat vyplývá, že počet sčítaných individuálních dobrovolníků (2.898) představuje 7,86 % všech (36.861) registrovaných dobrovolníků sčítaných organizací. Reprezentativnost výběru je dána jeho strukturou – obsahuje malé i velké organizace různého programového zaměření, působící lokálně i celorepublikově, pracující s dobrovolníky (členy i nečleny), zapojenými pravidelně i nárazově, podílejícími se na různých typech činností.

6.2 Zapojené organizace

Do projektu SAFE se zapojilo celkem 34 organizací. Menší organizace byly sčítány ve dvou skupinách, tvořených členskými organizacemi Rady mládeže hlavního města Prahy RDMP.

	RDMP sběr dat Jungwirth	RDMP sběr dat Rocmanová
Asociace TOM	Chmelnický dětský klub	Modré lvíče, z. s.
Altus	Informační centrum oddílů a klubů o. s.	Modřanská trojka, org. KONDOR
Arnika	Dva ušáci.cz	Atleti v Akci
Hnutí	Rada rodičů při ZŠ Mohylová - o. p. s.	Bobříkov, z. s.
Brontosaurus	Sdružení turistických a tábornických oddílů	Klub Domino, Dětská tisková agentura
ČSCH	Děti bez hranic, o. s.	E.V.A. o. s. Benešov
ČSOP	Harmonic World, o. s.	Skupina Čtrnáctka, org. KONDOR
Hnutí Duha	Rodinný klub Setkávání	Rodinné centrum MACEK, o. s.
Javořice	Jules a Jim, o. s.	Rada dětí a mládeže hl. m. Prahy – představenstvo
Junák	Tamjdem, o.p.s.	
LLM	Zlatá kotva, z. s.	
Nesehnutí		
Pionýr		
Roztoč		
YMCA		

Tabulka 2: Organizace zapojené do sčítání

6.3 Evidence dobrovolnických hodin

Dobrovolnická činnost v testovaných NNO byla evidována v období 1. 5. 2014 – 31. 4. 2015 pomocí tabulky – Evidence činnosti dobrovolníka.

Evidence činnosti dobrovolníků																																2014-15															
Název organizace/organizační jednotky, ve které jsou údaje sbírány																Typ sběru (jednotlivci/skupiny)		Počet dobrovolníků ve skupině		Činnost NNO				Počet dobrovolníků v celé organizaci																							
Adresa organizace/organizační jednotky, ve které jsou údaje sbírány																Email		Telefon				Jiné spojení																									
Jméno zaměstnance zodpovědného za sběr údajů																Email		Telefon				Jiné spojení																									
Doplňte celkový počet odpracovaných dobrovolnických hodin do buňky konkrétního data a druhu činnosti za všechny dobrovolníky. Vždy k tomu napište formou komentáře o jakou konkrétní práci šlo.																																															
Činnost																																															
14 celkem dobrovolníků v měsíci 2014																1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	Celkem
KVĚTEN	1. Řídicí pracovníci					2						2							2									2							8												
	2. Specialisté		6	8	7		18	16					18	18							18	16							18	16				160													
	3. Techničtí a odborní pracovníci																												2					2													
	4. Úředníci																																	0													
	5. Pracovníci ve službách a prodeji						3	3					3	7							3	3						6	3				43														
	6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství																																0														
	7. Řemeslníci a opraváři																																	0													
	8. Obsluha strojů a zařízení, montéři																																	0													
	9. Pomocní a nequalifikovaní pracovníci						4	4						4	3							4	4							3	4		34														
Celkem		0	6	8	7	2	27	22	0	0	0	0	2	27	30	0	0	0	0	2	27	22	0	0	0	0	2	32	23	0	0	0	247														
12 celkem dobrovolníků v měsíci																1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	Celkem	
	1. Řídicí pracovníci		1						1							1																	3														
	2. Specialisté			6	2		3			6							6	3			3												31														
	3. Techničtí a odborní pracovníci																																0														

Tabulka 3: Evidenční tabulka pro sčítání - ukázka

Tabulku vyplňovali pověřeni pracovníci jednotlivých organizací, kteří odpovídali za dodržení metodického postupu evidence. Ta probíhala buď na základě evidence hodin jednotlivých dobrovolníků, nebo přesně vymezených skupin dobrovolníků, kteří se podílejí na konkrétní činnosti. Ve druhém případě pak vedoucí skupiny evidoval odvedenou činnost a tedy počet odpracovaných hodin své skupiny. Všechny dílčí evidenční listy (jednotlivců či skupin) pak po sečtení udávají výsledný počet hodin za všechny sčítané dobrovolníky v organizaci. Tabulka obsahovala také údaj o celkovém počtu dobrovolníků v organizaci. Nepodařilo se však zajistit u všech sčítaných organizací údaj o počtu sčítaných dobrovolníků v jednotlivých měsících.

Typ dobrovolnické práce byl evidován v 9 třídách klasifikace zaměstnání ISCO s návodným doporučením konkrétních pracovních pozic, které se nejčastěji v organizacích objevují.

1	Řídící pracovníci	statutární zástupce, člen představenstva, správní rady a výkonného výboru, projektový manažer, ředitel kanceláře, hlavní sekretář, hlavní vedoucí (řídí), PR manager, koordinátor IT, koordinátor dobrovolníků
2	Specialisté	vedoucí (vede oddíl, skupinu, aktivitu), poradce/mentor, tvůrce metodik, autor odborných publikací, duchovní vůdce-ideolog, právní konzultace, terapeut, akreditovaný zdravotník zotavovacích akcí, biologové, terénní pracovníci, krizový manager, hospodář, tvůrce webu, redaktor, překladatel/tlumočník, policy officer, analytik, hlavní účetní, auditor, hospodář, mediální poradce, dobrovolník pro styk se zahraničím
3	Techničtí a odborní pracovníci	IT, koordinátor projektu, webmaster, PR, sportovní trenér, dobrovolník v lanovém centru, fundraiser, fotograf
4	Úředníci	administrátor projektu, dobrovolník v infocentru/kanceláři, vedení evidence členů, správce rezervací ubyt. zařízení, správce knihovny, účetní, poradce, počítačový technik, technická (telekomunikační) podpora na akcích
5	Pracovníci ve službách a prodeji	kuchař, pomocný vedoucí/instruktor/rádce, zdravotník – první pomoc, ošetřovatel/asistent, ochranka, dobrovolník na info stáncích apod., pořadatel výstavy/vystoupení, správce ubytovny, pokladník, catering na akcích, hasič, plavčík, strážce přírody
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	správce pozemků, dobrovolník v ekocentru, zahradník, včelař, rybář, myslivec
7	Řemeslníci a opraváři	stavební profese – stavby svépomocí, mechanici a údržbáři jízdních kol, pracovník s motorovou pilou, potápěč, střelmistr
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři	řidič, montér lanového centra, vedoucí fotokomory, traktorista
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	pomocníci pořadatelů akcí, úklidy a pomocné práce na základnách

Tabulka 4: Zařazení dobrovolnických pozic do kategorií ISCO 1-9

Vzdělání dobrovolníků nemělo vliv na kalkulovanou hodnotu dobrovolnické práce. Zařazení do tabulky probíhalo výhradně na základě charakteru vykonávané dobrovolnické činnosti. V prostředí testovaných organizací je obvyklé, že vzdělání dobrovolníků na jednotlivých pracovních pozicích je vyšší, než je pro jejich výkon adekvátní. *(Např. právník dělá na táboře kuchaře, tak je v tu chvíli kuchařem a ne právníkem, proto do evidenčního listu vykázal hodiny jako kuchař.)*

U práce dobrovolníků byla evidována i práce na přípravě vlastní činnosti. Vykázaná doba přípravy v rámci práce dobrovolníka zohledňovala její skutečnou časovou náročnost. (Např. dvouhodinová schůzka oddílu vyžadovala 1 hodinu přípravy schůzky, proto dobrovolník vykázal celkem 3 hodiny.)

U táborů či pobytových akcí bylo započítáváno maximálně 12 hodin denně, přestože reálná práce a odpovědnost vedoucích je ještě delší! Počet hodin se vždy zaokrouhloval na celé hodiny! (U organizací, které zaokrouhlovaly na 0,5 či 0,2, byla data upravena.)

Vykázané typy činnosti jsou velmi pestré a nelze zaručit, zda jsou všechny přiřazeny do správné třídy podle klasifikace zaměstnání. Vzhledem k objemu dat lze však konstatovat, že objem případně chybně přiřazených činností je statisticky nevýznamný.

1	Řídící pracovníci	přípravy jednání, vedení schůzí a jednání, koordinace dobrovolníků, řízení komunikace s vědci, projednávání petice v Senátu, organizace setkání, příprava exkurze, plánování kampaně, příprava happeningu, vedení akce pro dobrovolníky,
2	Specialisté	vedení schůzky, vedení výpravy, tlumočení, analýza monitoringu tisku, jednání s partnery, překlady, příprava anket, lektorská činnost, pořádání výstav, psaní článků, zpracování strategického plánu, tvorba brožur, inovace workshopů, monitoring potenciálních donorů, korektury brožur a publikací, inventury, archivace, administrativa, poradenství, schůzky s občanskými iniciativami, připomínkování projektu, rozbor tisku, tvorba rešerše, monitoring šelem v terénu,
3	Techničtí a odborní pracovníci	úprava webu, focení, grafické zpracování brožur, letáků a časopisů, příprava a realizace projektů, sestavování rozpočtu, rozhodčí na fotbalovém zápase, koordinace výstav a distribuce, správa e-shopu, fundraising, správa knihovny, tvorba dotazníků,
4	Úředníci	zařizování víz, příprava dotazníků a dalších formulářů, kopírování a scanování materiálů, inventura knihovny, příprava infostánku, zápisy ze schůzí a porad, administrace projektů, služba v knihovně, komunikace (mail, skype), archivace úředního materiálu, zápisy z jednání, evidence dobrovolníků, účastníků akcí, vedení databází, tvorba podkladů pro web,

5	Pracovníci ve službách a prodeji	vedení schůzky, vedení výpravy, vedení infostánku, realizace workshopu, distribuce propagačního materiálu, pořádání promítání a přednášek, vedení poradny, pořádání benefičního divadelního představení, ochranka na festivalu,
6	Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	management chráněné lokality, výsadba muškátů, práce na zahradě, účast a práce na setkání, práce na Týdnech pro les, pročišťování mýtin, označování stromů určených ke kácení, sázení stromků, postřiky stromů, práce v ekocentru – výroba hmatového chodníku, zazimování stromků, prořezávání náletů na chráněných loukách, výsadba topolové aleje, včelaření,
7	Řemeslníci a opraváři	opravy hradu, řemeslné práce se dřevem (oprava a tvorba laviček a stolků), výroba a stavba schodiště, stavba srubu,
8	Obsluha strojů a zařízení, montéři	sekání dřeva na pile, oprava chráněné památky (budovy), pokládání základů archeoskanzenu, stavba budek v ekocentru,
9	Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	distribuce letáků, služba v knihovně, dovoz materiálu, převoz výstavy, instalace výstavy, infostánku, happeningu apod., úklid po festivalu, čištění potoka, úklid v archivu, organizace biojarmarku, výdej vánočních jedliček, organizace benefičního divadelního představení, přepis anket, balení zásilek pro e-shop, sčítání hlasů v petici, úklid zámku, úklid odpadu z parku, rušení černé skládky, čištění studánek, čištění řeky od PET lahví, úklid odpadků z lesa, vyklízení zámeckého sklepa, hrabání listí, pomocné práce na statku, značení turistických tras, údržba kostela a okolí,

Tabulka 5: Přiřazení typů činností do jednotlivých tříd ISCO

Pro případné ostré použití dané metodiky evidence dobrovolnických hodin v organizacích je klíčové, aby byl výčet činností a pozic co nejvíce taxativní, stejně jako jejich přiřazení k jednotlivým třídám klasifikovaných zaměstnání.

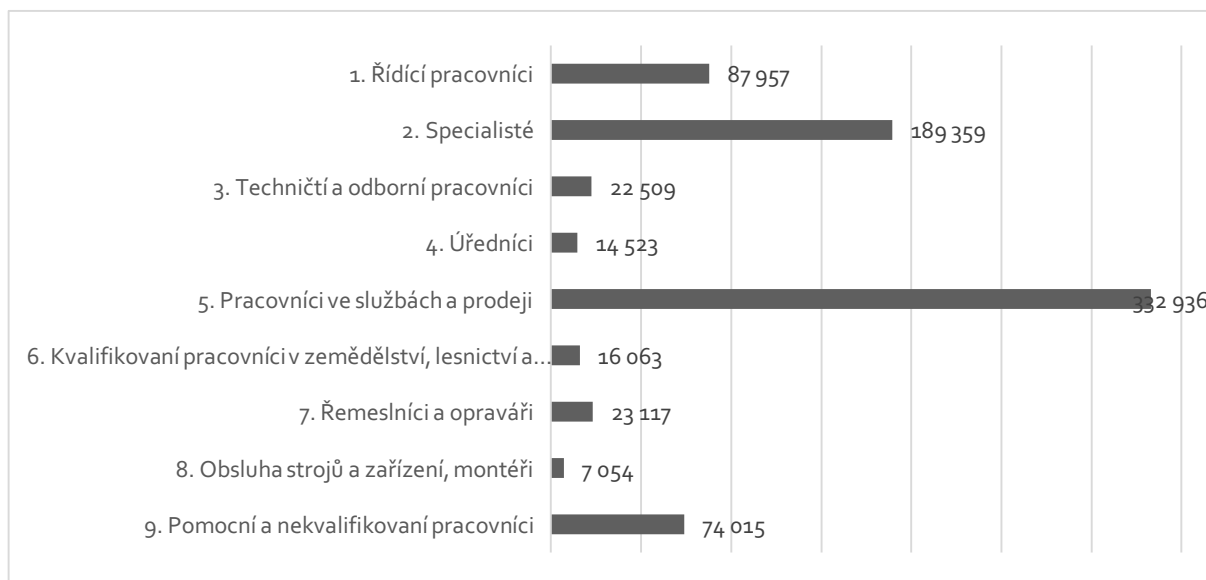
6.4 Souhrn získaných dat

Organizace	sčítaných dobrovolníků	celkem dobr. v organizaci	% sčítaných /všem dobr.	sečtených hodin celkem	sečtených hodin na 1 dobrovolníka	přepoč. hod. za org. celkem
Asociace TOM	100	1 643	6,09	69 254	693	1 137 843
Altus	14	50	28,00	1 936	138	6 914
Arnika	20	150	13,33	1 082	54	8 115
Brontosaurus	706	2 298	30,72	35 058	50	114 112
ČSCH	20	80	25,00	9 317	466	37 268
ČSOP	197	197	100,00	4 625	23	4 625
Hnutí Duha	20	250	8,00	2 265	113	28 313
Javořice	15	20	75,00	11 301	753	15 068
Junák	321	23 271	1,38	102 412	319	7 424 391
LLM	112	774	14,47	61 253	547	423 302
Nesehnutí	20	60	33,33	1 332	67	3 996
Pionýr	855	6 600	12,95	289 990	339	2 238 519
RDMP J	170	192	88,54	38 487	226	43 468
RDMP R	143	157	91,08	55 612	389	61 057
Roztoč	20	357	5,60	1 999	100	35 682
YMCA	165	762	21,65	81 610	495	376 890
CELKEM	2 898	36 861	7,86	767 533	324,45	11 959 563

Tabulka 6: Souhrn získaných dat

6.5 Počet hodin ve třídách klasifikace zaměstnání – celkem

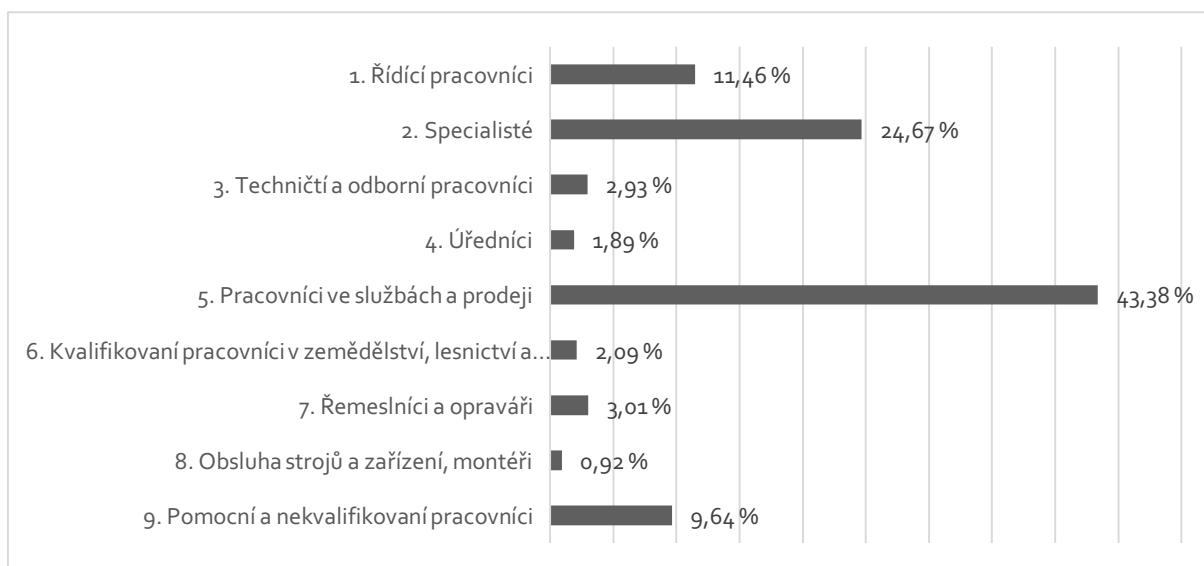
Celkový součet odpracovaných hodin všemi sčítanými dobrovolníky je 767 533. Jejich rozložení v jednotlivých třídách je zřejmé z následujícího grafu.

Graf 1: Počet hodin v jednotlivých třídách

Nejvíce hodin je evidováno ve třídě 5, kde jsou zařazeni pomocní vedoucí oddílů a skupin a třídě 2, kde jsou evidovány hodiny vedoucích oddílů a skupin, což odpovídá realitě – je to základní činnost organizací dětí a mládeže. Relativně nízkou četnost evidovaných hodin ve třídě 4 lze interpretovat jako nutnost tento typ práce finančně odměňovat, jinými slovy, že je problematické sehnat dobrovolníka na obtížnou a méně záživnou administrativní práci. Problémem reprezentativnosti vybraného vzorku se ukazuje být evidence řídicích pracovníků. V několika sčítaných organizacích je nápadně nízká, přestože je přirozené, že musí být vykonávána. Přesto lze ze získaných dat konstatovat, že pokud byl u jednotlivé organizace dodržen reprezentativní výběr vzorku všemi činnostmi, pak podíl 1. třídy – řídicích pracovníků osciluje kolem 10 %.

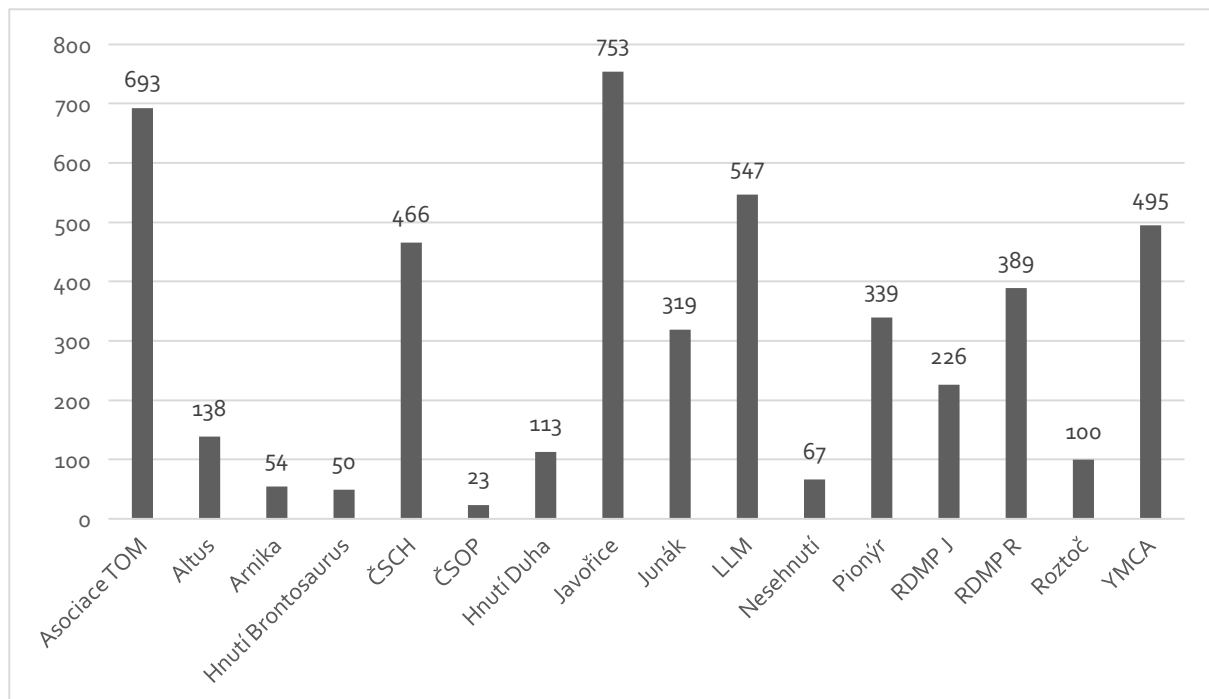
Procentuální vyjádření evidovaných hodin v jednotlivých třídách je uvedeno v dalším grafu.

Graf 2: Procentuální zastoupení dobrovolnické práce v jednotlivých třídách

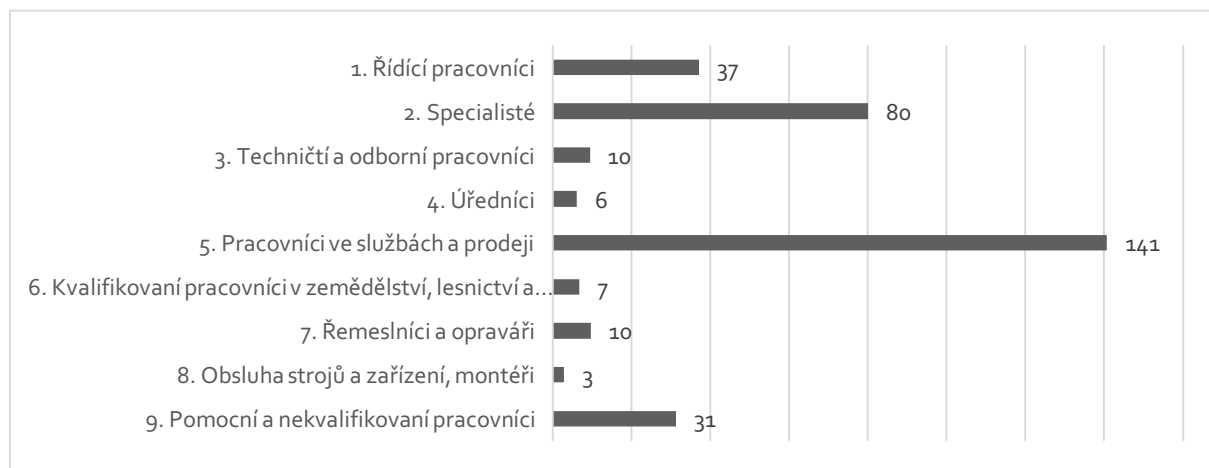
6.6 Průměrný počet hodin na dobrovolníka

Rozdíly mezi jednotlivými organizacemi je výrazný. Odpovídá to především typu dobrovolníků – vyšší zapojení koreluje především s pravidelnou celoroční činností.

Graf 3: Průměrný počet hodin dobrovolníka v různých organizacích

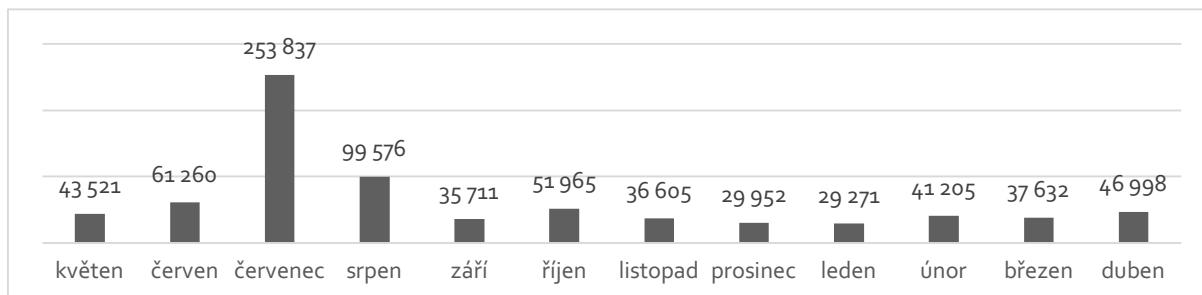
Následující graf vyjadřuje profil průměrného dobrovolníka (celkem 324,45 hod.)

Graf 4: Profil průměrného dobrovolníka

6.7 Rozložení odpracovaných hodin v měsících roku

Počet hodin odpracovaných v jednotlivých měsících roku odpovídá očekávání – výrazný nárůst v letních měsících, kdy jsou realizovány tábory.

Graf 5: Rozložení dobrovolnické práce v měsících kalendářního roku

Nicméně rozdíl mezi červencem a srpnem je mnohem výraznější než očekávání. Z detailnějšího pohledu – analýzou dílčích dat podle jednotlivých organizací můžeme vidět, že červenec je opravdu u všech organizací preferovaným měsícem, pokud jde o organizaci akcí – především táborů.

Prostou dedukcí z objemů dat celkového počtu dobrovolníků a celkového počtu sečtených hodin u jednotlivých organizací je zarážející vzájemný poměr hodin uvedených organizacemi Asociace TOM, Junák, Pionýr a YMCA. Zřejmě nejjednodušším a tedy obáváme se, že nejpravděpodobnějším vysvětlením je nereprezentativnost sčítaného vzorku dobrovolníků. Při dalším použití této metodiky evidence dobrovolnické práce je nutno upřít větší pozornost na reprezentativnost vzorku u jednotlivých organizací a také vytvořit mnohem podrobnější a přesnější – jednoznačnější zařazení jednotlivých typů činností do jednotlivých devíti tříd.

Následující graf vyjadřuje rozložení odpracovaných hodin v měsících roku procentuálně.

Graf 6: Rozložení dobrovolnické práce v měsících kalendářního roku (kruhá výseč)

Sečtené hodiny celkem

	Asociace TOM	Altus	Arnika	Hnutí Brontosaurus	ČSCH	ČSOP	Hnutí Duha
1. Řídící pracovníci	10 788	325	0	4 520	1 028	128	320
2. Specialisté	19 056	568	467	2 736	4 041	1 426	640
3. Techničtí a odborní pracovníci	1 971	960	0	2 240	225	254	18
4. Úředníci	1 450	6	271	0	10	381	688
5. Pracovníci ve službách a prodeji	33 936	30	237	1 039	224	618	132
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	0	0	48	11 117	1 264	32	34
7. Řemeslníci a opraváři	1 167	0	0	5 587	0	0	39
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	886	10	0	0	0	224	0
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	0	37	59	7 819	2 525	1 562	394
Celkem	69 254	1 936	1 082	35 058	9 317	4 625	2 265

Javořice	Junák	LLM	Nesehnutí	Pionýr	RDMP J	RDMP R	Roztoč	YMCA	Celkem
140	20 153	16 013	0	26 447	2 301	4 747	29	1 018	87 957
353	9 538	29 757	521	76 415	11 256	15 106	294	17 185	189 359
628	2 734	929	242	2 023	164	2 644	492	6 985	22 509
2 649	1 659	381	237	3 315	821	2 075	240	340	14 523
6 558	43 395	9 873	225	137 717	17 320	26 676	252	54 704	332 936
185	2 212	0	0	539	210	16	0	406	16 063
742	2 901	1 537	0	7 592	1 296	1 865	123	268	23 117
46	1 066	111	0	4 080	398	144	81	8	7 054
0	18 754	2 652	107	31 862	4 721	2 339	488	696	74 015
11 301	102 412	61 253	1 332	289 990	38 487	55 612	1 999	81 610	767 533

Tabulka 7: Sečtené hodiny celkem

6.8 Dopočtené (extrapolované) hodiny za celou organizaci

	Asociace TOM	Altus	Arnika	Hnutí Brontosaurus	ČSCH	ČSOP	Hnutí Duha
1. Řídící pracovníci	177 247	1 161	0	14 712	4 112	128	4 000
2. Specialisté	313 090	2 029	3 503	8 906	16 164	1 426	8 000
3. Techničtí a odborní pracovníci	32 384	3 429	0	7 291	900	254	225
4. Úředníci	23 824	21	2 033	0	40	381	8 600
5. Pracovníci ve službách a prodeji	557 568	107	1 778	3 382	896	618	1 650
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	0	0	360	36 185	5 056	32	425
7. Řemeslníci a opraváři	19 174	0	0	18 185	0	0	488
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	14 557	36	0	0	0	224	0
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	0	132	443	25 451	10 100	1 562	4 925
Celkem	1 137 843	6 914	8 115	114 112	37 268	4 625	28 313

Javořice	Junák	LLM	Nesehnutí	Pionýr	RDMP J	RDMP R	Roztoč	YMCA	C e l k e m
187	1 460 998	110 661	0	204 152	2 599	5 212	518	4 701	1 990 388
471	691 460	205 642	1 563	589 870	12 713	16 585	5 248	79 363	1 956 032
837	198 202	6 420	726	15 616	185	2 903	8 782	32 258	310 412
3 532	120 270	2 633	711	25 589	927	2 278	4 284	1 570	196 693
8 744	3 145 935	68 229	675	1 063 079	19 561	29 288	4 498	252 633	5 158 641
247	160 360	0	0	4 161	237	18	0	1 875	208 955
989	210 309	10 622	0	58 605	1 464	2 048	2 196	1 238	325 316
61	77 280	767	0	31 495	450	158	1 446	37	126 510
0	1 359 577	18 327	321	245 952	5 332	2 568	8 711	3 214	1 686 615
15 068	7 424 391	423 302	3 996	2 238 519	43 468	61 057	35 682	376 890	11 959 563

Tabulka 8: Dopočtené hodiny

6.9 Finanční ohodnocení dobrovolnické práce

Ke kalkulaci finančního vyjádření hodnoty dobrovolnické práce byl zvolen medián mezd zveřejněný ČSÚ za rok 2014 (nejnovější) v jednotlivých třídách klasifikace zaměstnání NACE.

Mediány hrubých měsíčních mezd dle hlavních tříd CZ-ISCO

1. Řídící pracovníci	42 755 Kč
2. Specialisté	31 138 Kč
3. Techničtí a odborní pracovníci	27 152 Kč
4. Úředníci	21 454 Kč
5. Pracovníci ve službách a prodeji	15 212 Kč
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybnářství	19 321 Kč
7. Řemeslníci a opraváři	21 697 Kč
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	21 187 Kč
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	14 175 Kč

Tabulka 9: Mediány hrubých měsíčních mezd dle hlavních tříd CZ-IS

Zdroj: <https://www.czso.cz/documents/10180/20568755/11002615A01.xls/8415dd17-ed35-4128-b329-3c18e8c4dae8?version=1.0>

(Poznámka: Třídy klasifikace zaměstnání NACE obsahují 10 tříd – jedna je však určena výhradně pro armádní účely, proto ji v tomto výzkumu ignorujeme jako irelevantní pro účel tohoto projektu).

6.10 Mzda za sečtené hodiny

Druh činnosti	Asociace TOM	Altus	Arnika	Hnutí Brontosaurus	ČSCH	ČSOP	Hnutí Duha
1. Řídící pracovníci	2 882 756	86 846	0	1 207 829	274 701	34 204	85 510
2. Specialisté	3 708 536	110 540	90 884	532 460	786 429	277 517	124 552
3. Techničtí a odborní pracovníci	334 479	162 912	0	380 128	38 183	43 104	3 055
4. Úředníci	194 427	805	36 338	0	1 341	51 087	92 252
5. Pracovníci ve službách a prodeji	3 226 465	2 852	22 533	98 783	21 297	58 756	12 550
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	0	0	5 796	1 342 447	152 636	3 864	4 106
7. Řemeslníci a opraváři	158 252	0	0	757 632	0	0	5 289
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	117 323	1 324	0	0	0	29 662	0
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	0	3 278	5 227	692 715	223 699	138 383	34 906
CELKEM	10 622 238	368 557	160 778	5 011 993	1 498 285	636 578	362 219

Javořice	Junák	LLM	Nesehnutí	Pionýr	RDMP J	RDMP R	Roztoč	YMCA	SUMA
37 411	5 385 259	4 278 974	0	7 067 134	614 870	1 268 487	7 749	272 029	23 503 760
68 698	1 856 214	5 791 084	101 393	14 871 314	2 190 558	2 939 816	57 216	3 344 416	36 851 628
106 572	463 960	157 651	41 067	343 303	27 831	448 687	83 492	1 185 355	3 819 777
355 198	222 451	51 087	31 779	444 500	110 086	278 232	32 181	45 590	1 947 353
623 502	4 125 780	938 675	21 392	13 093 444	1 646 699	2 536 221	23 959	5 200 983	31 653 890
22 340	267 113	0	0	65 088	25 359	1 932	0	49 027	1 939 708
100 620	393 394	208 427	0	1 029 523	175 746	252 906	16 680	36 342	3 134 810
6 091	141 158	14 698	0	540 269	52 703	19 068	10 726	1 059	934 082
0	1 661 487	234 951	9 480	2 822 774	418 251	207 221	43 234	61 661	6 557 266
1 320 431	14 516 816	11 675 548	205 111	40 277 348	5 262 103	7 952 570	275 237	10 196 462	110 342 274

Tabulka 10: Mzda za sečtené hodiny

6.11 Mzda za dopočtené hodiny

Druh činnosti	ATOM	Altus	Arnika	Brontos	ČSCH	ČSOP	Hnutí Duha
1. Řídící pracovníci	47 363 679	310 165	0	3 931 431	1 098 804	34 204	1 068 875
2. Specialisté	60 931 243	394 785	681 630	1 733 134	3 145 716	277 517	1 556 900
3. Techničtí a odborní pracovníci	5 495 485	581 829	0	1 237 300	152 730	43 104	38 183
4. Úředníci	3 194 434	2 873	272 533	0	5 364	51 087	1 153 153
5. Pracovníci ve službách a prodeji	53 010 823	10 187	168 996	321 534	85 187	58 756	156 874
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství, lesnictví a rybářství	0	0	43 472	4 369 609	610 544	3 864	51 321
7. Řemeslníci a opraváři	2 600 088	0	0	2 466 060	0	0	66 108
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	1 927 617	4 729	0	0	0	29 662	0
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	0	11 707	39 203	2 254 756	894 797	138 383	436 324
CELKEM	174 523 370	1 316 275	1 205 834	16 313 825	5 993 141	636 578	4 527 737

Javořice	Junák	LLM	Nesehnutí	Pionýr	RDMP J	RDMP R	Roztoč	YMCA	SUMA
49 881	390 406 147	29 570 766	0	54 553 317	694 442	1 392 675	138 326	1 256 278	531 868 988
91 598	134 566 843	40 020 528	304 179	114 796 110	2 474 042	3 227 631	1 021 307	15 445 120	380 668 284
142 095	33 634 917	1 089 483	123 202	2 650 059	31 432	492 614	1 490 339	5 474 183	52 676 956
473 597	16 126 670	353 050	95 336	3 431 229	124 332	305 471	574 431	210 542	26 374 100
831 336	299 099 743	6 486 918	64 176	101 072 198	1 859 801	2 784 522	427 666	24 019 084	490 457 801
29 787	19 364 432	0	0	502 431	28 641	2 121	0	226 416	25 232 637
134 160	28 519 207	1 440 378	0	7 947 192	198 489	277 666	297 730	167 836	44 114 916
8 122	10 233 323	101 577	0	4 170 494	59 523	20 935	191 458	4 892	16 752 332
0	120 450 057	1 623 677	28 439	21 789 835	472 378	227 508	771 722	284 763	149 423 549
1 760 575	1 052 401 340	80 686 377	615 332	310 912 864	5 943 081	8 731 143	4 912 980	47 089 114	1 717 569 564

Tabulka 11: Mzda za dopočtené hodiny

6.12 Finální výsledky

Následující tabulka vyjadřuje přehled základních finálních statistických výsledků evidence dobrovolnických hodin realizované v projektu SAFE.

Třída klasifikace zaměstnání NACE	sečtených hod.	mzda sečtené	dopočtené hod.	mzda dopočtené
1. Řídící pracovníci	87 957	23 503 760	1 990 388	531 868 988
2. Specialisté	189 359	36 851 628	1 956 032	380 668 284
3. Techničtí a odborní pracovníci	22 509	3 819 777	310 412	52 676 956
4. Úředníci	14 523	1 947 353	196 693	26 374 100
5. Pracovníci ve službách a prodeji	332 936	31 653 890	5 158 641	490 457 801
6. Kvalifikovaní pracovníci v zemědělství,...	16 063	1 939 708	208 955	25 232 637
7. Řemeslníci a opraváři	23 117	3 134 810	325 316	44 114 916
8. Obsluha strojů a zařízení, montéři	7 054	934 082	126 510	16 752 332
9. Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	74 015	6 557 266	1 686 615	149 423 549
Celkem	767 533	110 342 274	11 959 563	1 717 569 564

Tabulka 12: Finální výsledky

Průměrný počet odpracovaných hodin na 1 dobrovolníka = 324,45 hod.

Průměrná mzda za 1 hod. dobrovolnické práce = 143,76 Kč (metodou váženého průměru).

7. Rozpor v hodnotách hodinové sazby zjištěné v projektu SAFE a návrhu vyhlášky MV ČR

Při modelovém šetření, které bylo provedeno v projektu SAFE v letech 2014 a 2015, bylo zjištěno, že průměrná cena hodiny dobrovolnické práce, ohodnocené na základě metodiky ILO s využitím soustavy ISCO a přiřazených hodnot, zveřejněných ČSÚ, resp. MPSV je v sektoru děti a mládež a životní prostředí 143,76 Kč. Tato hodnota se nachází mírně nad mediánem mezd, zveřejňovaným ČSÚ².

Medián hodinové mzdy v roce 2013 činil 133 Kč.

² <https://www.czso.cz/documents/10180/20568755/11002615A01.xls/8415dd17-ed35-4128-b329-3c18e8c4dae8?version=1.0>

7.1 Příklad výpočtu mediánu hodinové mzdy za rok 2013

$$\frac{23\,078 \frac{\text{Kč}}{\text{měsíc}}}{173,7 \frac{\text{hod}}{\text{měsíc}}} = 133 \frac{\text{Kč}}{\text{hod}}$$

Rovnice 1: Příklad výpočtu mediánu hodinové mzdy za rok 2013

Jak je z příkladu patrné, jedná se o podíl mediánu mezd a počtu skutečně placených hodin v jednom měsíci.

7.2 Návrh vyhlášky na ohodnocení dobrovolnické práce, představený MV

Ministerstvo vnitra v návrhu věcného záměru zákona o dobrovolnictví³, který předložilo na jaře 2015 do meziresortního připomínkového řízení, uvádí, že pro stanovení výše hodnoty odvedené dobrovolnické činnosti bude využita částka ve výši 50 % měsíční průměrné mzdy v národním hospodářství za předchozí kalendářní rok. Tato částka je vyhlášována Ministerstvem práce a sociálních věcí na základě údajů Českého statistického úřadu Sdělením, uveřejněným ve Sbírce zákonů⁴ pro účely státní sociální podpory. Pro výpočet hodinové sazby se částka vydělí koeficientem 178⁵ a poté zaokrouhlí na celé koruny směrem dolů. Záměrem zpracovatele je stanovit částku vyšší, než je minimální hodinová mzda, a která je zároveň předvídatelná a jednoduše aplikovatelná pro dobrovolnické organizace.

Hodnota dobrovolnické práce, stanovená dle navrhované metodiky je na cca 50 % reálné tržní ceny, resp. ceny modelově zjištěné v projektu SAFE dle metodiky ILO. Navrhovaný postup může poškodit dobrovolnické organizace, snížit výkonnost České republiky v mezinárodním srovnání a v případě šetření ČSÚ, které je plánované na rok 2017 (podle metodiky ILO), znemožnit porovnání dat na úrovni ČR se vzorky, které byly již v jednotlivých odvětvích dobrovolnictví sesbírány v rámci menších šetření či projektů podpořených s operačních programů EU (děti a mládež, životní prostředí, sociální oblast, sport apod.).

³ Ministerstvo vnitra, Věcný záměr zákona o dobrovolnictví, dostupné na <http://www.mvcr.cz/clanek/vecny-zamer-zakona-o-dobrovolnictvi-pripominky.aspx>

⁴ Ministerstvo práce a sociálních věcí od 1. července 2014 vyhlásilo částku 12 500 Kč.

⁵ Koeficient vychází z průměrného počtu odpracovaných hodin v měsíci vypočtených z pětiletého průměru (2009-2013) z výsledků Výběrového šetření pracovních sil (VŠPS) ČSÚ, konkrétně ze statistiky obvykle odpracovaných hodin.

8. Závěr

Metodika ILO je solidním základem pro zjišťování hodnoty dobrovolnické práce. Díky provázanosti se soustavami, které jsou používány ve výkaznictví na národní úrovni, je její aplikace v obecné rovině bezproblémová. Komplikace nastávají při vytváření převodních můstků mezi dobrovolnickými pozicemi v organizacích a těmito soustavami. Je to z toho důvodu, že např. soustava ISCO nezahrnuje některé dobrovolnické pozice, neboť neexistují jako samostatná povolání.

Na základě doporučení sčítajících organizací zapojených do projektu a zjištěnému rozložení dobrovolnické práce v jednotlivých ISCO třídách (1–9) je možné v případě žádoucího zjednodušení výpočtu a evidence přistoupit k metodě ocenění na základě odpracovaných hodin. Pokud použijeme medián mezd v ČR za poslední zveřejněné období, budeme mít k dispozici variabilní, veřejně dostupnou hodnotu. Zároveň ovšem budeme o cca 10 Kč/hod níže než při použití kompletního postupu dle ILO. I přes toto zkrácení považujeme použití hodinové mzdy pro evidenci a vykazování dobrovolnické práce za rozumné a administrativně únosné řešení pro stát, dobrovolnické organizace i další zainteresované subjekty.